

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Procemium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

DE FVNDAMENTO
VIRTVTVM, SIVE
DE HVMILITATE,
LIBER QVARTVS.
P R O O E M I V M.

SANCTÆ Humilitatis, omnium Virtutum matris, cunctorum donorum cœlestium originis, & æternæ salutis ianua, tractationem aggredimur; & cum vniuersas virtutes, vno volumine clausimus, seorsum ei tractatum, & longum tractatū in quatuor partes distinctum dedicamus, vt quæ reliquis virtutibus pro matre & tutamine est, in his lucubrationibus nostris, quibus viris spiritualibus prodesse cupimus, illustriore habeat principatum. Nec id virtutum cœtus probro dabit, quas dum humilitatem latius exponimus, & quasi in hoc magis honoramus, honore prosequimur. Omnis christiana virtus humilitate diligit, humilitate crescente, crescit, & sublata de medio humilitate, euanescit: quare quicquid honoris, quicquid amoris, quicquid laboris humilitati tribuitur, id omne a quacumque virtute sibi datum reputatur. Fides humilitatem diligit, quæ Christum, Filium summi Dei, humilem proponit, & in viro iusto contemptū sui originem exaltationis esse decernit. Spes humilitatem amplectitur, quia per scalam humilitatis ad fastigium regni cœlestis se venturā esse confidit. Charitas humilitati amoris nexibus fœderatur, quoniam cum ipsa, vt inquit Paulus, [non inflerit, & non sit ambitiosa,] ab hac pulcherrima filia sua, sibiq; charissima limites moderationis acquirit. Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia, & aliæ virtutes sub his comprehensæ Humilitati iunguntur; nec Prudentia erit prudens, nisi ad suum finem consequendum, humilitatem eligat; nec Iustitia iusta, nisi ad tribuendum maioribus, quod eis debetur, humilitatem assumat; nec robusta Fortitudo, nisi motibus superbie resistat; nec Temperantia moderata, nisi effrenatum appetitū honoris cohibeat. Si ergo vniuersæ virtutes humilitatem impense amant, eius honorem ac gloriam, non quidem alienam, sed propriam iudicabunt; quia amor bono rei amatae non inuidet, sed ei potius, ex eo quod illud habet, vehementer adgaudet. Non solus autem amor, sed & iustum aut commodum, virtutes ad honorandam humilitatem inducit, cuius prouectio, aliarum est virtutum augmentum, & cuius imminutio, earundem est detrimentum atque spendium. Hoc indicant illa verba Gregorij: Quia origo virtutis humilitas est, illa in nobis virtus veraciter pullulat, a qua nimi-

Arum si abscondatur, arescit, quia viuificantem se in infimis humore charitatis perdit.] Humilitas enim est velut vas, ac donorum receptaculum, quod dum latius & capacius fit, plura, & maiora dona capit: dum verò angustius efficitur, paucioribus, & minoribus donis impletur. Quare dona cœlestia, quibus vniuersas virtutes intelligimus, non solum cupiunt, vt vas humilitatis solidum sit & firmum, quod possit tentationibus resistere, & quod in illud inicitur, absque discrimine effusionis seruare: verum & vt sit amplū & admodum capax, quod possit multa, & magna, & pretiosa continere. Dum ergo vas humilitatis amplificamus, fusiūque explicamus, virtutum reliquarum amplitudini dignitatiq; constituimus: quæ tanto perfectiores & pulchriores erunt, quanto humilitas in maiorem celsitudinem ac perfectionem assurgit.

B Nec putandum est, opus istud minus conuenienter fuisse dispositum, ex eo quod quaedam virtutes fusiū tractat, alias verò breuius explicat, summamque perstringit. Nam & hoc tum virtutum ipsarum naturæ consonum est, tum operis huius necessitas exigit; tum scriptoris exiguitas imbecillitasque requirit. Virtutū enim quædam est finis ceterarum, & forma, atque substantia; quædam est radix & fundamentum, quo sublato reliquæ virtutes corrumpunt; aliæ sunt velut fontes, ex quibus virtutes oriuntur; aliæ denique sunt sicut riuuli ex fontibus emanantes, vel sicut politri & pretiosi lapides, ex quibus vitæ spiritualis structura construitur. Alia autem ratio habenda est substantiæ rei, alia partium eius; alia finis, alia mediocrum; alia fontis, alia riuuli, nec rerū tanta distantia æquale admittat disputationis mensuram. Charitas est virtutum forma, & spiritualis vitæ substantia, sine qua opera nostra, nec grata Deo sunt, nec æterno præmio digna, Paulo dicente: Si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.] Ideo huic virtuti præstantissima, & aliarum reginæ ac vitæ, primum huius operis tomum consecrauimus; eamque perfectionem, ac sanctitatem esse definiuimus. Humilitas (vt postea dicemus) est radix, est basis, est fundamentum reliquarum virtutum, in qua ipse fundantur, & a qua firmitatem & stabilitatem habent. Meritoque Ecclesiasticus ait: Humiliare Deo, & expecta manus eius;] quia scilicet si nos ei per humilitatem submitimus, auxilium potentia eius ad

1. Cor. 13. 5.

1. Cor. 13. 3.

Ecclesi. 13. 9.

Greg. 27. mor.

adipiscendas & seruandas virtutes comparamus. Hæc autem ob causam notabile huius operis parte, nepe totum hæc librū, humilitati tribuimus, sciētes, quod si viros spirituales ad humilitatis amorem & studium allexerimus, in eorum cordibus fundamentum iacimus, quo facile possint ad fastigiū perfectionis accedere. Paupertas, Castitas, & Obedientia, sunt quasi fontes originēque Virtutum, quatenus omnium virtutum materias, diuitias, voluptates, & propriā voluntatē abscindunt: sunt quasi lapidicina, ex quibus virtutes omnes extrahuntur, vt spirituale Dei templū in mentibus nostris assurgat. Factus est enim Dominus refugium pauperi,] vt ex mendicitate diuitias eruat virtutum. Et in Indith: Castitas virtuti coniungitur,] quia omnis virtus, quæ amatrix mundiciæ est, ab ipsa mundicia in suo decore & splendore seruat. Et: Vir obediens loquetur victoriam.] quam de omnibus vitis reportat, vt dum per obedientiam vniuersa vitia prostermit, per eandem omnium virtutum possessōr existat. Meritō ergo tres istæ virtutes magnam etiam huius operis partem occupant, & totum sequentem librum, qui postremus est tomi huius, sibi tanquam proprium vendicant. Reliquæ tandem virtutes, sunt quasi pretiosi lapides à prædictis lapidicinis educti, & humilitati quasi fundamento subnixi, quibus vt eumque satisfecimus, dum earum naturas & actus expressimus, & instrumenta ad eas obtinendas exposuimus. Et sanè si charitatem, à nobis supra delineatam, possederimus, si humilitatem nunc describendam quaesierimus, & tria religiosa vota serauerimus, certum est, nobis virtutes reliquas non deesse, quas triplex virtus religiosa gignit, humilitas protegit, & charitas, amorem Dei & proximi complectens, perficit.

Psal. 9.
10.
Ind. 16.
26.

Prom. 2.1.
28.

Dispositioni etiam huius operis commodum fuit, vt quarundam virtutum naturam fusiùs, aliarum verò pressius tractaremus, in quo spiritualis vitæ perfectionem inquirimus, & formam huius artis seruiendi Deo, potius quam materiam, circa quam, versatur hæc ars, (quæ materia continet omnium Virtutum & ministeriorum sylum) explicare decreuimus. Charitas autem, vt supra diximus, forma est religiosæ vitæ: humilitas verò, paupertas, castitas, & obedientia ad eandem formam pertinent, quatenus status à falsa mundi gloria sciunctus, & ab amore diuitiarum, & voluptatum, & propriæ voluntatis separatus, sine his virtutibus aut esse, aut concipi nequit. Meritō ergo hæc ex professo explicantur, reliqua verò virtutum opera ea tantum ratione, qua his præcipuis virtutibus, aut proximè, aut quasi à longè deseruiunt, à nobis exponenda suscipiuntur. In hoc etiam legentium commoditati prospicimus. Vt si breues in hoc opere esse non possumus, saltem nimiam prolixitatem fugiamus. Quam profectō vix euitare potuissimus, si longiorem cuiusque virtutis tractatum scribendum aggredieremur. Non affectamus breuitatem, quia non tam docere, quam suadere & incitare curamus, id autem, si animus sit partim ad virtutem propensus, non solent facere rationes paucæ & breui sermone comprehensæ. Aliquando vtendum est & illis (vt ita dicam) concionibus, inquit Seneca, vbi qui dubitat impellendus est. Vbi verò non hoc agendum est, vt velit dicere, sed vt discat, ad hæc submissiora verba veniendum est. Facilius intrant, sed hærent: nec enim multis opus est, sed efficacibus. Seminis modo spargenda sunt: quod, quamuis sit exiguum, cum occupauit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur. Idem facit ratio: non latè patet, si aspicias, in opere crescit. Pauca sunt quæ

Seneca
1.5. epist.
35.

A dicuntur, sed si illa animus bene exceperit, conualescant, & surgant. Eadem est, inquam, præceptorum cōditio, quæ seminū. Multum efficiunt, & si angusta sunt, tantum, vt dixi, idonea mens rapiat illa, & in se trahat. Multa inuicem & ipsa generabit, & plus reddet, quam acceperit.] Formidamus autem prolixitatem, ne dum virtutē suadere cupimus, sola voluminū amplitudine lectores terreamus. Nos itaque, qui non tantum docere virtutem, sed ad eam impellere volumus, non immeritō fusiùs loquimur, & pluribus in vnaquaque re rationibus vtitur. Placetque nobis scita cuiusdam Poëtæ sententia;

Horat.

B Illud, quod medium est, atque inter vtrunque probatur. Satis ergo erit nobis, ad vilitatem religiosorum religiosas virtutes scribere, quarum studio religiosi efficiuntur, & quarum tractatione, quod optamus, nempe fratrum nostrorum vilitatē, assequimur. Horum enim vtilitas, non in auro, non in argento, non in deliciis, aut honoribus est posita, sed in veris & solidis virtutibus collocata. Nos enim, vt verbis Ambrosij, vt, nihil omnino, nisi quod deceat, & honestum sit, futurorum magis, quam præsentium metimur formula. Nihilque vile, nisi quod ad vitæ illius æternæ proficit gratiam, desinimus: non quod ad delectationem præsentis, neque aliqua commoda in facultatibus, & copiis opum constituimus; sed incommoda hæc putamus, si non reiciantur, eaque oneri magis cum sint, æstimari, quam dispendio cum erogantur. Et infra: Vilitatem autem non pecuniarij lucri æstimatione subducimus, sed acquisitione pietatis, sicut Apostolus ait: Pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ præsentis & futuræ.] Hanc itaque vtilitatem verissimam ex nostro labore captabimus, si lectorem ad humilitatem, & votorum suorum custodiam impulerimus, quamuis nullius alterius virtutis nunc ex professo mentionem faciamus.

Ambrosij
1. de offic.
c. 4.6.

C Licet autem hæc, quæ diximus, non essent satis ad hunc modum scribendi tenendum; at scriptoris exiguitas per se profectō sufficeret. Neque enim nos tales sumus, vt exponendarum omnium Virtutum onus subire valeamus: quare mentientes vires nostras, tantum quatuor virtutes, magis nobis familiares, tractandas suscipimus. Vocamus autem eas magis familiares, quoniam ad Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam status religiosi à teneris annis suscepti obligatione compellimur: ad Humilitatem verò ipsa talentorum inopia, & vilitate nostræ conditionis inducimur. Prudentiæ ergo est, sequi consilium Pauli dicentis: Nos autem non in imensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus.] Non inquam vltra mensuram, & sine debito limite scribere audebimus, sed iuxta vires nobis diuinitus datas, alios stylo & scriptione inuare curabimus. Nobisque illud Tobie seruandum est: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.] Et quia exiguum satis notitiæ rerum spiritualium nobis concessum est, non ob id est omnino tacendum, & à labore cessandum, sed potius ex hoc exiguo exiguum saltem nostris fratribus ingerendum. Hæc namque est incomprehensibilis miseratio nostri Dei, vt dum exiguum ex recta intentione impertitur, [præmiū bonum,] id est, non exiguum, sed magnum, sed ineffabile, sed tale quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, [in diem necessitatis thesaurizemus.] Et ego quidem existimo, seruū, qui ex amore domini sui curaret ei domum amplissimam adificare, nec posset, non parum amoris & fidelitatis præferre, si

1. Tim. 4.
8.

1. Cor. 10.
13.

Tob. 4. 9.

1. Pet. 4.
10.

cidem

De P. S.
Tom. 1

eidem Domino locum aptissimum ad ædificandum ostenderet, & tres lapidinas pretiosissimas ad extrahendos lapides demonstraret. Si verè, & ex animo, ô lector, domum pulcherrimam perfectionis extruere decreuisti, me seruum tuum minimum esse profiteor, qui non solum dignus soluere cortigiam calcamenti tui, quoniam nunquam ad tantam felicitatem sum prouectus, vt hanc voluntatem strenuam perficendi me ipsum comparauerim. Sed nunquid, quia in tota hac ædificatione te iuuare non possum, ideo tacebo, ideo otiosus permanebo, ideo à labore omnino cessabo? Non sanè. Sed quod possum, faciam; & vt me seruum tuum fidelem reputes, locum huic domui ædificandæ aptum, nempe cor humile & tres lapidinas, scilicet Paupertatem, Castitatem, & Obedientiam, ostendam. Si tu autem operi institeris, & domum perfectionis ex virtutibus extruxeris, in ea fat scio, per orationis donum, quod tertius huius operis tomus expositurus est, diues meritorum & lætus requiesces.

Nunc ergo Humilitatis virtus ante alias tres virtutes enodanda est, vt quæ alias sustinet & defendit, primo loco proponatur. In cuius tractatione, dum alios alloquor, me ipsum præcipuè tanquam huius doctrinæ indigentiorum instituo. Loquat itaque (vt Laurentius Iustinianus ait) non minus mihi ipsi, quam cæteris. Scio enim, & palam testificor, me salubri indigere admonitione, atque efficaci habere opus medicamine; eius videlicet, de qua fari instituo, humilitatis virtutis, quoniam superbia morbo laborare me fateor. Aperiam igitur os meum, vt illud impleat ipse, qui docet hominem scientiam, & præstat intellectum poscen-

A tibus se. Ipsum quippe volo habere præceptorem meum, sermonum meorum institutorem, correctorem ignorantia meæ, meæque linguæ disertorem, quatenus quæcumque in hoc opere ex illa processerint, sint prolata rectè, sale condita, veritati innixa, & virtutum disciplina contexta. Sine ipsa, qui alios conatur instruere, prorsus à semetipso decipitur, nec sibi, nec aliis prodesse valet, cum sapiencia careat, quæ de sursum est & à solo Deo donatur; dicente Apostolo Iacobo: Si quis indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluentem, & non impropertat, & dabitur ei. Tu ergo, Domine, qui ad te accedentes non repellis, qui caecos illuminas, qui ignorantes erudis, qui torpentes exsuscitas, & gelu rigentes inflammas; ne despicias me tibi soli fidentem (cuius tu ipse testis es) & tuum auxilium non semel ac bis, sed plus quam millies implorantem. Doce me humilitatem diligere, humilitati studere, & ad obtentionem profundæ humilitatis peruenire; vt de Humilitate digna sentiens, digna loquar: & quod conatus fuero desiderare, & actione præstare, aliis faciendum proponam. Hucusque in hoc opere, in quo pro te laboro iustitiam tuam non abscondi in corde meo; & (vt de tua immensa benignitate confido) veritatem tuam & salutarem tuam dixi. Non abscondi misericordiam tuam, & veritatem tuam à consilio multo. Tu ergo, Domine, ne longè facias miserationes tuas à me; sed perface quod cepisti: & sicut huic tractationi de Virtutibus initium, pro tua benignitate dare dignatus es: ita & felicem exitum, per intercessionem Beatæ Virginis Mariæ, & per mirabilem eius humilitatem, dare non differas, vt sitientium perfectionem expectationi satisfaciam, & aliquem fructum in eis ex meo labore decerpam.

B

C

Iacob. 1. 5.

Psal. 39. 11. 12.

In sum. in prologo Humilis.

PARS PRIMA

Huius libri de præconio humilitatis.

ECCLESIÆ, Matris nostræ, mysticæ Hierosolymæ, non solum singula partes in diuinis scripturis, sed etiam fundamenta laudantur. In quorum laudem Regius vates cecinit: Fundamenta eius in montibus sanctis. Et Ioannes in sua reuelatione ait: Fundamenta muri eius omni lapide pretioso ornata. Verè fundamenta Ecclesie, vel populi Dei in montibus sanctis, hoc est, in Apostolis & Prophetis iacta sunt; quia prima fidei semina, vt ex eis ad omnes posteros propagarentur, ipsis commissa sunt. Quare Paulus ad posteros Apostolorum, & Prophetarum loquens, ait: Sed estis ciues Sanctorum, & domestici Dei, super edificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide, Christo Iesu. Verè fundamenta muri eius omni lapide pretioso ornata, id est, vt interpretatur Anselmus, omni virtutum genere decorata: vel, vt vult Ambrosius, eorum, quos ad fidem traxerunt meritis, & laboribus circumseptæ. In hac ciuitate, quæ est Ecclesia, & in fundamentis eius, Deus sanctitatem fundauit, & omnium virtutum perfectionem extruxit: immò ideo Ecclesia ciuitas Dei est, quia in ea sanctitas locata est. Hanc sanctitatem, vt domum quandam pulcherrimam, vel vt ciuitatem munitissimam, meditari sumus, in qua & fundamentum est, cui nitatur, & reliquæ optime vrbis partes, ex quibus constituitur. Nunc ergo scripturæ sanctæ ductum sequentes, volumus in hoc priori tractatu perfectionis fun-

Psal. 1. 19.

Ephes. 2. 20.

Ansel. ibid. Ambros. ibid.